

ψυχῆ, ἡ ἀντιστοιχείᾳ δὲν ἀποδεικνύει ταυτότητα φύσεως τῶν δύο τούτων στοιχείων, ἀλλ' οὐδὲν ἕτερον ἢ συμφωνίαν καὶ ἀμοιβαίαν ἀνάγκην.

Δυνάμεθα λοιπὸν ἐκ τούτων νὰ συμπεράνωμεν ὅτι καὶ τὸ προσὸν τῆς ταυτότητος εἶναι βέβαιον, ὡς τὸ τῆς ἐνότητος, ὅτι τὸ δεύτερον τοῦτο προσὸν εἶναι ἀχώριστον τοῦ πρώτου, εἶναι συνέχεια τοῦ πρώτου, εἶναι αὐτὸ τὸ πρῶτον παρατεινόμενον ἐν χρόνῳ, καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι μία καὶ ταυτούσιος. Τὰ προσόντα ταῦτα ἀποδεικνύονται μὲ τὴν αὐτὴν ἐνάργειαν τῶν γεωμετρικῶν ἀληθειῶν, διότι καὶ ἡ γεωμετρία ἔχει ὡς πρώτην ιδέαν τὸ σημεῖον, ἐνιαῖον καὶ ἀδιαίρετον, οὐ μέρος οὐθέν, ὅπερ κινούμενον (βύισκόμενον), παράγει τὴν γραμμὴν, μῆκος ἀπλατές, καὶ ἐξ αὐτῆς ἡ ἐπιφάνεια καὶ τὸ στερεόν· πάντα δὲ ταῦτα εἶναι ἀσυμβίβαστα πρὸς αὐτὴν ιδέαν τῆς ὕλης καὶ ἀκτανότητα κατὰ τὴν, διότι ἡ ὕλη πάντοτε ἔχει μέρη, καὶ οὐδέποτε μῆκος ἄνευ πλάτους καὶ βάθους, καὶ οὐδὲν ἥττον αἱ ἐννοιαὶ αὗται εἶναι αἱ βάσεις τῆς ἀφροσύνης καὶ βεβαιότητος τῶν ἐπιστημῶν. — Ἄλλ' ἐὰν ἡ ψυχὴ εἶναι μία καὶ ταυτούσιος, ἔχει ἄρα ἰδίαν ἐνέργειαν, ἢ ἡ ἐνέργεια αὐτῆς ἐξαρετάται ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ σώματος;

^{Ἡ ἐπειτὰ συνέχεια.}

II. Β. ΒΑΓΙΑΣ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΩ ΔΟΥΝΑΒΕΩΣ

ὑπὸ ὑγιεινῆν ἐποψιν.

Ἰδιὸν τι τῶν κατὰ καιροὺς γενομένων πολέμων κατὰ τὸν Κάτω Δούναβιν εἶναι αἱ προσβάλλουσαι ἀσθένειαι τὸν κατὰ τὰς χώρας ἐκεῖνας δρώντα στρατῶν καὶ ἰδίως τὸν κατερχόμενον ἐκ βορειοτέρων μερῶν· συνήθως αἱ ἀσθένειαι αὗται εἶχον πολὺ μεγαλειτέραν ἐπιβροχὴν ἐπὶ τῆς ἐκβάσεως τῆς ἐκστρατείας ἢ τὰ ἀποτελέσματα μεγάλης τινοσ μάχης. Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἡ ὑγιεινὴ κατάστασις τοῦ Κάτω Δουναβέως ἐθεωρεῖτο ὡς ἀναπόφευκτος συνέπεια τῶν νόμων τῆς φύσεως καὶ ἐπομένως πᾶς στρατὸς δρῶν κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην ἐπέπρωτο νὰ ὑποκύπτῃ εἰς τὰς φθοροποιὰς συνέπειας τῆς καταστάσεως ταύτης, χωρὶς ἐλπίδα ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῶν ἐπικειμένων κινδύνων. Ἐπὶ τούτῳ, ἡ ἐπιστήμη ἐπελήφθη τῆς ἐξετάσεως τῶν αἰτίων τῆς καταστάσεως ταύτης καὶ μετὰ διαφόρους πειραματικὰς ἐρεῦνας, κατώρθωσε νὰ μεταβάλλῃ κατὰ μέγα μέρος τὰ ἀποτελέσματα τοῦ κακοῦ θους χαρακτηῖρος τῶν ἐνδημικῶν νόσων.

Τὴν σήμερον εἶναι ἀποδεδειγμένον, ὅτι κλονές ὑγιεινῆς ἐφαρμοζόμενοι εἰς πᾶσαν εἰδικὴν περίπτωσιν δύνανται νὰ τροποποιήσασιν ἐπιφελῶς μισματικὴν τινὰ κατάστασιν. Ἄλλὰ διὰ νὰ ἀποφύγῃ τις ἢ τοῦλάχιστον διὰ νὰ μετριάσῃ τοὺς κατὰ τόπους κινδύνους, ἀπαιτεῖται νὰ ἐρευνήσῃ προηγουμένως τὰ αἴτια, ἐξ ὧν προκύπτουσιν οἱ κίνδυνοι οὗτοι.

Ἐπάρχουσι κυρίως τέσσαρα αἴτια ἐπηρεάζοντα οὐσιωδῶς τὴν ὑγιεινὴν κατάστασιν δρώντος στρατοῦ κατὰ τὸν Κάτω Δούναβιν ἐν Ῥουμανίᾳ ἢ ἐν Βουλγαρίᾳ, καὶ ταῦτα εἰσὶ τὰ ἐξῆς· ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους, τὸ πόσιμον ὕδωρ, ἡ ἐν τῷ τόπῳ συνήθης τροφὴ, καὶ ἡ θερμοκρασία.

Πρὸς Ἄρκτον τὰ Καρπάθια ὄρη, πρὸς Μεσημβρίαν ὁ Αἴμος ἢ τὰ κοινῶς καλούμενα Βελκάνια ἔχουσι τὰς κορυφὰς αὐτῶν κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους κεκαλυμμένας ὑπὸ χιόνων ἀφθόνων· αὗται ἀναλυόμεναι θαυμαστῶς, προϊόντος τοῦ ἔαρος, αὐξάνουσι καθ' ὑπερβολὴν τὸν ὄγκον τῶν ὑδάτων τῶν διαφόρων ρυάκων καὶ ποταμῶν· ἅπαντες οὗτοι οἱ ποταμοὶ, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι, ἀπολήγουσιν εἰς τὸν Δούναβιν παρασύροντες μεγάλην ποσότητα ἄμμου καὶ ἄφθονον ἵλιν, ἅτινα κατὰ μέγα μέρος ἀποτίθενται εἰς τὰς πέριξ πεδιάδας κατὰ τὰς ἐπιγενομένας πλημμύρας. Ὡς ἐκ τούτου ἐν Βουλγαρίᾳ ὡς καὶ ἐν Ῥουμανίᾳ γίνεται τακτικὴ κατ' ἔτος ἐπιχωμάτωσις, οὐχὶ σύμπυκνος, διατηρούσα κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους μεγάλην ὑγρασίαν, ἣτις ἀκολούθως ἐλαττοῦται, ἕνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ καύσωνος, αὐξανούσης πολλάκις τῆς θερμοκρασίας μέχρι 40 βαθμῶν Ῥεομέτρου.

Πλήθος ρυάκων ἐχόντων ἀφθονίαν ὕδατος κατὰ τὸ ἔαρ, ἀποξηραίνονται ἐντελῶς κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ θέρους.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος, ἐν μηνὶ Μαρτίῳ, αἱ συνεχεῖς βροχαὶ καὶ ἀκολούθως κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους ἡ διάλυσις τῶν χιόνων ἐπὶ τῶν ὄρεων, αὐξάνουσι τὸν ὄγκον τῶν ὑδάτων ὅλων τῶν ποταμῶν, ἐξ οὗ ἐπέρχονται πλημμύρι κατὰκλύζουσαι τὰς χαμηλοτέρας πεδιάδας. Ὅταν ἀκολούθως ὁ Δούναβις ἐπανερχεται εἰς τὴν κοίτην του, σχηματίζονται εἰς τὰς παροχθίους πεδιάδας ἐτεταμένα ἔλη πλήρη σκελετῶν ἰχθύων καὶ διαφόρων εἰδῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν ἐν καταστάσει ἀποσυνθέσεως. Ἐπὶ τοῦ τοιοῦτου προσθέτου καὶ ὑγροῦ ἐδάφους βλαστάνουσι μετὰ ζωηρότητος διάφορα φυτὰ, τὰ ὅποια ταχέως καταπίπτουσι ματαινόμενα ἕνεκα τῆς ὑπερμέτρου θερμοκρασίας. Ὁ ὄγκος οὗτος τῶν ἐπισωρευομένων διαφόρων ὀργανικῶν ὑλῶν ὑπόκειται εἰς ἀποσύνθεσιν καὶ συνεπῶς εἰς δηλητηριώδη ζύμωσιν.

Ὡς προεῖρηται, τὸ ἔδαφος κεκαλυμμένον ὑπὸ τῶν ὑδάτων κατὰ τὸ ἔαρ καὶ ἀποξηραίνόμενον ἐν καιρῷ θέρους, διασχίζεται καὶ ἀναθίδει μιάσματα σχηματιζόμενα ἐν αὐτῷ συνάμα δὲ καὶ αὐτὰ τὰ ὕδατα περιέχουσιν οὐσίας μισματικὰς.

Ἐξ ὅλων τούτων ἀνὰ πᾶν ἔαρ καὶ ἀνὰ πᾶν φθινόπωρον ἐπιπολάζουσι διαλείποντες καὶ τυφοειδεῖς πυρετοί, ἐκ δὲ τῆς κακῆς ποιότητος τοῦ ποσίμου ὕδατος ἀναπτύσσονται διάρροιαὶ καὶ δυσεντερία.

Ἡ ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις συνήθης τροφή εἶναι ἐπίσης αἰτία ἀσθενειῶν εἰς τοὺς νεοερχομένους, οἵτινες δὲν εἶναι ἐξοικειωμένοι μὲ παρομοίαν διαίταν· καθόσον ἡ ἐπικρατεστέρη τροφή εἶναι ὁ ἀραβόσιτος, ὅτε μὲν ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς γνωστῆς *μακχλίγκας*, ὅτε δὲ ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς καλουμένης *μπομπότας*· καὶ ὡς γνωστὸν ὁ ἀραβόσιτος, ὡς ἐκ τῶν συστατικῶν αὐτοῦ, ἀποτελεῖ τροφήν λίαν δύσπεπτον καὶ οὐχὶ θρεπτικὴν.

Οἱ κάτοικοι τῆς ἄρκτου ἀρέσκονται καθ' ὑπερβολὴν εἰς τοὺς καρπούς τῆς χώρας, ἐκ τῆς καταχρήσεως δὲ προέρχονται γαστρικαὶ προσβολαὶ προδιαθέτουσαι εἰς τὴν ἀσθένειαν, ἥτις λαμβάνει ἐπίτασιν καὶ διὰ τῆς μεγάλης χρήσεως τῶν ἐντοπίων οἴνων, οἵτινες περιέχουσι πολὺ τὸ ὀξύ.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω μεγάλην ἐπιβρόχην ἐξασκεῖ ἐπὶ τῆς υγείας τὸ εὐμετάβλητον τῆς θερμοκρασίας. Συμβαίνει πολλάκις κατὰ μὲν Μάρτιον νὰ σημειῖ τὸ θερμομέτρον Ῥεωμόρου 20 βαθμοὺς ὑπὲρ τὸ 0, κατὰ δὲ Ἀπρίλιον νὰ εὐρίσκειται τὸ ἔδαφος κεκαλυμμένον ὑπὸ χιόνος. Διαρκούντος τοῦ θέρους πολλάκις αἱ νύκτες εἶναι ψυχρόταται μετὰ προηγηθεῖσαν ἡμέραν θερμοτάτην.

Συχνάκις ἡ καταπίπτουσα ὁρῶσος περὶ τὸ ἐξημέρωμα παρομοιάζει βροχὴν. Ἀφ' ἑτέρου μέρους ἅμα ἀρχίσουν νὰ πνέωσι βόρειοι ἄνεμοι ἐκ τῶν χιονοσκεπῶν ὀρέων, ἡ ἀτμοσφαῖρα μεταβάλλεται αἰφνιδίως, ὥστε οἱ ἐν ταῖς ὑπωρεῖαις κατοικοῦντες ὑπόκεινται εἰς βαρεῖας καταρροϊκὰς ἀσθενείας. Ὁ ὑπέρμετρος καύσων τοῦ θέρους ἐπιφέρει πολλάκις ἐγκεφαλικὰς συμφορήσεις καὶ ἐνίοτε στιγμιαίους θανάτους.

Προφυλακτικὰ μέσα κατὰ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐνδημικῶν τούτων νοσημάτων δέον νὰ λαμβάνωνται ὡς πρὸς τὴν καταλλήλον ἐνδυμασίαν τοῦ στρατοῦ, τὴν τακτοποίησιν τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας καὶ τὴν διεύθυνσιν τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων, ὡς ἐξῆς.

Κατὰ τὰς πορείας ἐν καιρῷ τοῦ μεγάλου κύσωνος ὁ στρατιώτης πρέπει νὰ φέρῃ ελαφροτάτην ἐνδυμασίαν, ἐν καιρῷ δὲ νυκτὸς νὰ προφυλάττεται ἀπὸ τὸ ψῦχος. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φέρῃ ὁ στρατιώτης μετ' αὐτοῦ δύο εἶδη ἱματισμοῦ, ἐνδυμασία εὐρύχωρος ἐκ καλῆς ἐρέας θεωρεῖται ὡς ἡ καταλληλοτέρα. Ἀφ' οὗτου οἱ Τοῦρκοι ἀπέβαλον τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν ἐθνικὴν ἐνδυμασίαν ὑπόκεινται καὶ αὐτοὶ τὴν σήμερον εἰς τὰς αὐτὰς ἀσθενείας ὡς καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄρκτου κατερχόμενοι ἔχθροί των.

Κατὰ τὴν ἐκστρατεῖαν τοῦ ἔτους 1828 οἱ Ῥῶσοι ὑπέφερον πολὺ ἀπὸ ἐγκεφαλικὰ νοσήματα φέροντες περικεφαλαίαις βαρεῖαις καὶ λίαν ἐνοχλητικὰς διὸ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐπὶ Diebitesh ἔφερον καλύμματα τῆς κεφαλῆς ἐλαφρότατα.

Κατὰ τῶν ἐπιπολαζόντων ἐν καιρῷ θέρους

γαστρικῶν νοσημάτων ἀπαιτεῖται προφύλαξις τῆς κοιλίας ἀπὸ κρυολογήματα· πρὸς τοῦτο θεωρεῖται καταλληλοτάτη μάλλινος ζώνη.

Τὰ μιάσματα τῶν ἐλωδῶν μερῶν ἔχουσι μεγάλην ἐπιβρόχην ἐπὶ τῆς υγείας στρατοῦ ἀναγκασμένου νὰ διανυκτερεύῃ συχνάκις ἐν ὑπαίθρῳ. Κατάλληλον προφυλακτικὸν μέσον εἶναι ἡ χρῆσις μαλλίνου σκεπάσματος πρὸς κατάκλισιν τοῦ στρατιώτου κατὰ γῆς, ὅπως παρακολύεται ἡ ἄμεσος ἐξάτμισις τῶν μiasμάτων.

Μεγάλη δέον νὰ ἀποδίδηται προσοχὴ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ποσίμου ὕδατος. Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐπιζημιῶν ἀποτελεσμάτων ὕδατος κακῆς ποιότητος, ρίπτεται εἰς αὐτὸ ὀλίγη στυπτηρία εἰς λεπτὴν κόκκιν, ἥτις καθαρίζει τὸ ὕδωρ διὰ ἀκαριαίας καταπτώσεως τῶν ἐν αὐτῷ δηλητηριωδῶν οὐσιῶν.

Ὡς πρὸς τὴν τροφήν, δέον νὰ καταβάλληται πᾶσα δυνατὴ φροντίς διὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτῆς· πρέπει νὰ γίνηται ὅσον τὸ δυνατόν μικροτέρα χρῆσις καρπῶν, οἴνων καὶ φαγητῶν ἐξ ἀραβόσιτου.

Πρέπει νὰ ἀπαγορευθῆται ἡ ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ ἐδάφους κατάκλισις τοῦ στρατιώτου, μετὰ μακρὰν δὲ πορείαν δὲν πρέπει νὰ ἀποβάλλῃ ἀμέσως τὸ ἐνδυμὰ του ἢ καὶ νὰ τὸ ἀνοίγῃ πρὸ μικρᾶς ἀναπαύσεως.

Δέον νὰ ἀρχωνται αἱ πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις ἐν καταλλήλῳ ἐποχῇ, ἥτοι κατὰ Μάϊον καὶ Ἰούνιον. Πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ὑπάρχουσι συνήθως αἱ ἐαριναὶ πλημμύραι. Κατὰ δὲ τοὺς μηνὸς σθέντος μῆνας ὑπάρχει ἀφθονία ποσίμου ὕδατος καὶ τροφῆς διὰ τὰ κτήνη· ἡ δὲ θερμοκρασία εἶναι ἀνεκτὴ.

Ὁ στρατὸς, ὅσον τὸ δυνατόν, δὲν πρέπει νὰ διαμένῃ διαρκῶς πλησίον ἐλωδῶν μερῶν· ὅταν ὅμως ἡ ἀνάγκη τὸ καλῇ, δέον νὰ καταβάλληται πᾶσα προσπάθεια, ὅπως διὰ μετοχτεύσεως καλύπτεται τὸ ἔλος δι' ὕδατος, τοῦθ' ὅπερ παρακωλύει ἐν μέρει τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μiasμάτων.

Τοιαῦτα θεωροῦνται τὰ γενικὰ μέσα πρὸς μετρίσιν τῶν φθοροποιῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐνδημικῶν νοσημάτων τῆς χώρας τοῦ Κάτω Δουνάβεως.

ΣΚΑΡΑΤΟΣ Α. ΣΟΥΤΣΟΣ
Ἴατροεπιδημιολόγος.

Η ΚΑΛΚΟΥΤΤΑ

[Ἐκ τοῦ ἐκδοθέντος ἐν 1876 ἔτει συγγράμματος τοῦ Alfred de Bréhat.]

Μετὰφρασις Ν. Δ. Λεβίδου.

Α'

Εἶχον παρῆλθαι ἀπὸ τῆς ἐκ Βορδιγάλων ἀναχωρήσεως ἡμῶν ἑκατὸν δεκατρεῖς ἡμέραι, καὶ καθ' ὅλον τὸ μακρὸν τοῦτο τοῦ χρόνου διάστημα οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν, ἐκ τῆς ἀπείρου τοῦ Ὠκεανοῦ ἐκτάσεως κειμηλόετες, οὐδ' ἀπαξ καὶ